

ציונות יהדות מוקרטית לדרך

"וַיֵּצֵאוּ יוֹסֵף וַיְמַלְאוּ אֶת פְּלִיָּהֶם... וְלָתֵת לָהֶם צִדָּה לְדַרְךָ וַיַּעַשׂ לָהֶם כֵּן..."
בראשית מב, 25

מזכיר אמונה

"עולוי הגרדום"

רציונאל:

"הרוגי מלכות" - כך נקראים בתולדות ישראל יהודים שהוצאו להורג בידי שלטונות זרים. הרוגי המלכות הראשונים נהרגו בפקודת השלטון הרומאי. מאז השלטון העותומאני ועד קום המדינה אומץ כינוי זה לחללי המחתרות, שהוצאו להורג במצוות השלטונות (בימינו הורחב המושג של "הרוג מלכות" גם לאנשים שהומתו על רקע פעולותיהם הציוניות בידי משטר של מדינה זרה). ביהדות המסורתית, הרוגי המלכות נהרגים כשליחי הקהל, על מנת להציל את הכלל (כפי שניתן לראות בפיוט "אלה אזכרה").

לוחמי המחתרות שעלו לגרדום מבטאים מאבק עיקש לחירות ולעצמאות, אך מעשיהם מעוררים גם שאלה עמוקה בנוגע לקדושת החיים, לאהבת המולדת ולגבולות ההקרבה. ניסינו להציג את סיפורם כסיפור של גבורה, בלי לוותר על דיון ערכי וכואב בדילמה שבחירתם מותירה בידינו.

מטרות:

- להכיר דמויות ואירועים מכוננים מתקופת התקומה;
- לדון בערכים: חירות, הקרבה, שליחות ואהבת הארץ;
- להעמיק בדילמה בין קדושת החיים לבין אהבת המולדת;
- לטפח יכולת השוואה בין טקסטים, יכולת הסקת מסקנות ויכולת נקיטת עמדה מבוססת;
- לטפח כישורי עבודה בצוות ושיח עמיתים סביב טקסטים;
- לטפח חשיבה ביקורתית בדיון בסוגיות ערכיות;
- להכיר טקסטים עיוניים וספרותיים ממקורות למיניהם.

הצעות לדגשים בדיון הכיתתי:

- עולי הגרדום היו קבוצה ייחודית בתוך חברה שסועה בין "ההגנה" לפורשים, בין ניצולי השואה לילידי הארץ, ואפילו בין ספרדים לאשכנזים. חשוב להדגיש מה היו הרעיונות שאפשרו להתגבר על פערים אלה.
- באמצעות הסקירה של המעשים שהביאו למאסרם, ניתן לקבל תיאור של מאבק היישוב הן בבריטים, הן בערבים, בדרך להקמת המדינה (ההעפלה והמאבק בספר הלבן, הפרישה מן ההגנה, ליל ההלקאות, ההגליה לאריתראה, ההתנקשות בלורד מוין).

- יש להבהיר שרוב עולי הגרדום בחרו בחבל התלייה על פני חנינה או אפילו על פני הידברות עם השלטון הבריטי. חשוב שנושא הבחירה יודגש, כדי לחדד את הדילמה. עם זאת, רצוי להבין מה עמד על כפות המאזניים. חשוב להקשיב היטב (גם אם חשים ביקורת) למסר שרצו ההרוגים להעביר, ולכבד בכך את צוואתם.
- כדי להמחיש את מורכבות העניין, אפשר להציע להתבונן על מעשיהם מנקודת המבט של בני משפחתם שנשארו מאחור, של המפקדים שניסו להעביר מסר, של מנהיגי היישוב שניסו להציל אותם בכל מיני דרכים - ולקיים שיח בין הקולות השונים.
- יש לשער שדיונים על אקטואליה יעלו גם הכיתה (השכיבה על הרימון של רס"ן רועי קליין, ההתגייסות לקרבי לעומת השתמטות, וכדומה). כדאי לעודד ניסוח עמדות ונימוקים באמצעות המקורות כדי לשכלל את הדיון ולחדד את ההבדלים.
- כדיון רחב יותר, ניתן להתייחס הן להרוגי המלכות מן התקופה הרומית ועד להרוגי המלכות של ימינו (אלי כהן ושאר היהודים שפעילותם הציונית הובילה אותם לחבל התלייה). יש גם מקום להרחיב את הדיון על דמויות כמו ר' אריה לוי, ישראל אלדד או מנחם בגין, שמופיעים רק באזכור חולף במקורות.

אתרים בהם מופיע הערך "עולי הגרדום"

1. ויקיפדיה - <http://he.wikipedia.org/wiki>
2. אתר בית מורשת אצ"ג - <http://www.uri-zvi-greenberg.org>
3. אתר לח"י - http://www.lehi.org.il/y_gardom.htm
4. אתר אצ"ל - <http://www.etzel.org.il/ac14.htm>
5. "דעת" - אנציקלופדיה יהודית - <http://www.daat.ac.il/encyclopedia/index.asp>
6. y net אנציקלופדיה - <http://www.ynet.co.il/home>
7. ערוץ 7 - <http://www.inn.co.il/News/News.aspx/109518>
8. סימניה - המלצות ספרים אישיות - http://simania.co.il/bookdetails.php?item_id=29191
9. משרד ראש הממשלה - <http://www.pmo.gov.il>
10. אתר העיר צפת - <http://www.zefat.net>

מאתרים אלה הוצאו רבות לזיכרון והוראת הנושא,
 וזו המטה למורשת וזכרון ישראל [שנהרג]